

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності
Кафедра туристичного бізнесу**

ФАНДРАЙЗИНГ В ТУРИЗМІ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузь знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
освітньо-професійна програма «Туризмознавство»

Харків – 2023

УДК 338.486:338.246.027](073)
Ф 21

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 6 від 25.01.2023 р.)

Рецензенти:

Якименко-Терещенко Н. В., доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу
Навчально-наукового інституту економіки,
менеджменту і міжнародного бізнесу НТУ "ХПІ"
Божко Л. Д., доктор культурології, доцент,
завідувач кафедри туристичного бізнесу ХДАК

Укладачі:

А. П. Аніщенко, доцент кафедри туристичного бізнесу,
М. О. Яріко, ст. викладач кафедри туристичного бізнесу

Фандрайзинг в туризмі : прогн. та навч.-метод. матеріали навч. дисципліни для
Ф 21 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузь знань 24 «Сфера
обслуговування» спец. 242 «Туризм і рекреація» ОПП «Туризмознавство» /М-во
культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т соц.
комунікацій і музейно-туристич. Діяльності, Каф. туристич. бізнесу ; [уклад. : Аніщенко
А. П., Яріко М. О.] — Харків : ХДАК, 2023. — 19 с.

Навчальний курс «Фандрайзинг в туризмі» є навчальною дисципліною за вибором та важливою складовою підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 242 «Туризм» ОП «Туризмознавство», що має забезпечити теоретичну та практичну підготовку фахівців з туризму для засвоєння спеціальних дисциплін підготовки, а також розуміння основних підходів та методів наукового дослідження туристичного підприємства та його економічної діяльності.

УДК 338.486:338.246.027](073)

© Харківська державна академія культури, 2023 р.
© Аніщенко А. П., Яріко М. О. 2023 р.

Програма навчальної дисципліни «Фандрайзинг в туризмі».

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	КЗВ	
	Спеціальність 242 Туризм і рекреація		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (назва)	Освітньо-професійна програма Туризмознавство	Рік підготовки:	
		4_-й	_-й
		Семестр	
Загальна кількість годин –		7-й	_-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача - 4	Другий (магістерський) рівень вищої освіти	Лекції	
		10 год.	6 год.
		Практичні / семінарські / індивідуальні	
		20 год.	10 год.
		Самостійна робота	
		80 год.	год.
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/80

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Місце навчальної програми в освітній програмі: дисципліна «Фандрайзинг в туризмі» потребує наявної у студентів системи знань, набутих під час навчання на магістерській програмі за спеціальністю 242 Туризм і рекреація, поглиблює компетентності, набуті під час вивчення дисципліни «Рекреалогія», «Соціокультурні аспекти бізнес-комунікацій». Сформовані під час вивчення дисципліни компетентності можуть бути поглиблені під час вивчення дисциплін «Бізнес планування в туризмі», «Економіка вражень», «Управління туристичним дестинаціями». «Фандрайзинг в туризмі» – навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних досягнень посилює теоретичну та практичну професійну підготовку здобувачів напряму підготовки 242 «Туризм і рекреація».

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС – 3 кредити, 30 год. - аудиторні години (10 год. – лекції, 20 год. - практичні), 80 год. самостійна робота студентів, 2 год. – залік.

Статус дисципліни – КЗВ.

Мета навчальної дисципліни – сформувати здатності розв’язувати професійні проблеми та практичні завдання у сфері туризму, діяти соціально відповідально та свідомо при розробці фандрайзингових кампаній, мислити критично, аналізувати та синтезувати необхідну інформацію у діяльності щодо залучення ресурсів, вміти виявляти, ставити і вирішувати проблеми засобами проектної діяльності, працювати в команді та автономно.

<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК03. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо ЗК04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел ЗК07. Здатність працювати в міжнародному контексті ЗК08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій ЗК09. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово ЗК11. Здатність спілкуватися іноземною мовою ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії ЗК13. Здатність планувати та управляти часом ЗК14. Здатність працювати в команді та автономно</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності</p>	<p>ФК4. Здатність орієнтуватись в організації туристично-рекреаційного простору, аналізувати діяльність суб’єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління ФК5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів ФК6. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного) ФК7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту ФК8. Розуміння принципів і процесів формування та організації роботи суб’єкта туристичного бізнесу та його підсистем ФК9. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах ФК10. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал ФК11. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку ФК12. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу ФК13. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації ФК14. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і</p>

	<p>професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці</p> <p>ФК15. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства</p> <p>ФК16. Уміння працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу</p>
--	---

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми).

Когнітивна сфера	<p>ПРН4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.</p> <p>ПРН5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.</p> <p>ПРН6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.</p> <p>ПРН7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.</p> <p>ПРН8. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.</p> <p>ПРН9. Організувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.</p> <p>ПРН10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).</p>
Афективна (емоційна) сфера	<p>ПРН11. Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.</p> <p>ПРН12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.</p> <p>ПРН13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.</p> <p>ПРН14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.</p> <p>ПРН15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.</p>
Психомоторна сфера	<p>ПРН16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.</p> <p>ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.</p> <p>ПРН18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.</p> <p>ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.</p> <p>ПРН20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПРН21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.</p> <p>ПРН22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.</p>

Очікувані результати навчання.

Опанувати основами сутності фандрайзингової діяльності в туризмі, знайомство з досвідом фандрайзингової діяльності в світі та в Україні, планувати фандрайзингову діяльність в туризмі, обирати її стратегію та складати бюджет, опанувати основні методики роботи фандрайзера в туризмі.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання на лекційних, практичних заняттях відбувається за схемою нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти при виконанні практичних завдань (презентацій, виступів, рішенні задач, опитуванні, розроблені анкет, проведенні досліджень, ситуаційних завдань).

Підсумкова форма контролю – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання за 100 бальною рейтинговою шкалою.

Кількість тижнів для теоретичної підготовки -17, кількість тем - 7.

3.Тематичний план навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу	12	2				10	11	1				10
Тема 2. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки у туристичній діяльності	16	2		4		10	13	1	2			10
Тема 3. Фонди та гранти для підтримки туристичних проектів	24	2		2		20	12		2			10
Тема 4. Планування фандрайзингової діяльності у туризмі	16	2		4		10	12	1	1			10
Тема 5. Вибір стратегії та звернення	14	2		2		10	12	1	1			10
Тема 6. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу	14			4		10	12	2				10
Тема 7. Основні методики роботи фандрайзера туристичного підприємства	14			4		10	12	2				10
Усього годин	110	10		20		80	84	6	10			80

4.ЗМІСТ КУРСУ

Програма навчальної дисципліни

Начальна дисципліна складається з 7 тем, зв'язаних між собою загальною логікою матеріалу.

Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу.

Тема 2. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки у туристичній діяльності.

Тема 3. Визначення фонду.

Тема 4. Планування фандрайзингової діяльності у туризмі.

Тема 5. Вибір стратегії та звернення Вироблення стратегії фандрайзингу.

Тема 6. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу.

Тема 7. Основні методики роботи фандрайзера туристичного підприємства.

Тема 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу Визначення фандрайзингу. Принципи фандрайзингу. Основні поняття фандрайзингу. Завдання фандрайзингу. Напрямки діяльності фандрайзингу. Суб'єкти фандрайзингу. Об'єкти фандрайзингу. Донори та способи взаємодії з ними. Класифікація донорів. Мотиви донорства. Вибір потенційних донорів. Основний цикл роботи з донорами. Участь волонтерів у фандрайзинговій діяльності. Правила успішного фандрайзингу. Причини невдалого фандрайзингу.

Тема 2. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки у туристичній діяльності. Нормативно-правові основи фандрайзингу. Фандрайзинг як основа розвитку некомерційних та громадських організацій. Види ресурсів, необхідних для розвитку фандрайзингової діяльності. Додаткові джерела фінансування фандрайзингової діяльності. Можливі форми підтримки. Благодійні організації. Філантропія. Меценатство. Спонсорство. Інструменти фандрайзингу.

Тема 3. Визначення фонду. Види фондів в Україні. Зарубіжні фонди. Вибір фонду. Сутність поняття «грант» відповідно до чинного законодавства України. Класифікація грантів. Грантодавчі установи. Пошук гранту. Інтернет-ресурси, інститути, наукові центри як інформаційні джерела на пошук грантів.

Тема 4. Планування фандрайзингової діяльності у туризмі. Модель планування фандрайзингу. Концепція проекту. Визначення проблем і потреб. Визначення цільової групи проекту. Визначення шляхів розв'язання проблем. Мета та завдання проекту. Визначення методів та етапів досягнення мети і завдань проекту. Визначення очікуваних результатів. Вибір показників роботи. Визначення ресурсів проекту. Логічна схема проекту. Часові рамки проекту. План реалізації. Інструменти оцінки проектів (SMART, NAOMIE).

Тема 5. Вибір стратегії та звернення Вироблення стратегії фандрайзингу. Пошук джерел коштів, їх ви значення, визначення їх потенціалу. Вивчення можливостей підтримки власної ідеї. Спонсорський пакет. Звернення. Типи заявок. Заявка-запит. Повна заявка та її структура. Супровідна документація: автобіографія, резюме, супровідний та рекомендаційний листи тощо.

Тема 6. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу. Складання бюджету проекту. Види звітності. Результат фандрайзингової компанії. Подяка. Види подяки. Миро-приємства направлені на подяку донору. Розвиток проекту після закінчення фінансування. Моніторинг та оцінювання.

Тема 7. Основні методики роботи фандрайзера туристичного підприємства. Менеджмент орієнтований на результат. Корпоративний фандрайзинг. Методики

фінансової діяльності з державними установами та місцевого самоврядування. Приватні пожертви. Методика роботи з бізнес-структурами.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Завдання до практичних занять та самостійної роботи студентів

Теми практичних / семінарських / індивідуальних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 2. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки	4
2.	Тема 3. Фонди та гранти для підтримки туристичних проєктів	2
3.	Тема 4. Планування фандрайзингової діяльності у туризмі.	4
4.	Тема 5. Вибір стратегії та звернення	2
5.	Тема 6. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу	4
6.	Тема 7. Основні методики роботи фандрайзера туристичного підприємства	4
	Усього:	20

Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема 2. Фандрайзингова діяльність та форми її підтримки

1. Визначити сутність категорії «фандрайзинг» та суміжних понять.
2. Охарактеризувати напрямки застосування та завдання фандрайзингу.
3. З'ясувати сутність та основні мотиви донорства.
5. Визначити правила успішного та причини невдалого фандрайзингу.
6. Ознайомитися із законодавчою базою благодійної діяльності в Україні.
7. З'ясувати види можливих необхідних ресурсів для реалізації туристичних проєктів та джерела їх залучення.
8. Ознайомитися з діючими інструментами фандрайзингу в Україні та закордонних країнах.
9. Визначити та обґрунтувати види та джерела ресурсів, форми підтримки та інструменти фандрайзингу, що будуть найоптимальнішими для туристичного проєкту.
10. З'ясувати, які закордонні інструменти фандрайзингу можна і доцільно застосовувати в Україні.

Література: 10–19; 27–30; 34–36; 38.

Практичне заняття № 2

Тема 3. Фонди та гранти для підтримки туристичних проєктів

1. Визначити перелік ресурсів, які дозволяють здійснювати фандрайзингову діяльність у туризмі.
2. З'ясувати особливості пошуку грантів в Україні.
3. Обговорити практику співпраці закордонних фондів в Україні.
4. З'ясувати критерії відбору програм, фондів та грантів для туристичного проєкту.
5. Переглянути вітчизняні та закордонні сайти на пошук грантів.
6. Здійснити пошук діючих конкурсів за допомогою Інтернет-ресурсів для туристичного проєкту.

Література: 10–19; 29–33; 36.

Практичне заняття № 3

Тема 4. Планування фандрайзингової діяльності у туризмі

1. Розглянути модель планування фандрайзингу.
 2. З'ясувати основні кроки фандрайзингу.
 3. Виконати вправи на опис проблеми.
 4. Розглянути сутність відбору цільової групи.
 5. Визначити особливості формулювання мети та завдань проекту.
 6. Виконати вправи на визначення мети та завдань проекту.
 7. Обґрунтувати вибір методів для досягнення мети.
 8. Виконати вправи на визначення очікуваних результатів.
 9. Розглянути сутність основних інструментів оцінки проектів (SMART, NAOMIE).
- Література: 10–23; 56–65

Практичне заняття № 4

Тема 5. Вибір стратегії та звернення

1. Визначити, які основні види стратегій доцільно використовувати в фандрайзинговій діяльності.
2. З'ясувати складові спонсорського пакету.
3. Розглянути етапи підготовки резюме.
4. Принципи написання автобіографії
5. Особливості складання рекомендаційних листів тощо.
6. Скласти лист-запит.
7. Навчитися складати типову повну заявку.
8. Визначити особливості розробки окремих елементів типової повної заявки. Література: 10–19; 34–36.

Практичне заняття № 5

Тема 6. Бюджет та результат діяльності фандрайзингу

1. З'ясувати основні статті видатків бюджету проекту.
 2. Навчитися складати бюджет проекту.
 3. Визначити види звітності, які необхідно подавати донорам у процесі реалізації проекту.
 4. Розробити лист-подяку донору.
 5. Розглянути види подяки та хід взаємовідносин з донором після закінчення проекту.
 6. З'ясувати методи здійснення моніторингу і оцінки проектів.
- Література: 10–19; 34–36.

Практичне заняття № 6

Тема 7. Основні методики роботи фандрайзера туристичного підприємства

1. З'ясувати сутність менеджменту орієнтованого на результат та основних його ознак.
 2. Розглянути особливості корпоративного фандрайзингу.
 3. З'ясувати особливості методики фінансової діяльності з державними установами та місцевого самоврядування.
 4. Розглянути особливості приватних пожертв.
 5. Визначити особливості роботи з бізнес-структурами.
- Література: 10–19; 29–33.

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Зарубіжний досвід та місце фандрайзингу в країнах світу	20
2.	Використання та роль ІТ-технологій та PR-технологій в фандрайзингу.	20
3.	Використання та роль PR-технологій в фандрайзингу	20
4.	Перспективи розвитку фандрайзингу в Україні	20
5.	Разом	80

Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання

Лекційні, семінарські та практичні заняття, робота з джерелами (літературними, Internet), самостійна робота, рішення задач, анкетування, опитування, тестові завдання, проблемні питання, дискусії, обговорення, підготовка презентації та виступи, моделювання професійних ситуацій, ситуаційні завдання, робота у малих групах, індивідуальні завдання, ділові ігри, симуляції, кейси, формування логічних висновків, аналіз та порівняння проведених статистичних досліджень, анкетувань, опитувань та висновки і пропозицій, виступи на наукових заходах

Форми контролю

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	Опитування, презентації, виконання завдань, тестування, розроблення анкет
2.	Періодичний	Виконання практичних завдань, робота у групах
3.	Самостійна робота	Ознайомлення з зарубіжним досвідом та перспективами розвитку фандрайзингової діяльності в Україні, з використанням та роллю ІТ-технологій та PR-технологій в фандрайзингу
4.	Підсумковий контроль	Залік

Методи контролю. Нарахування балів за відповіді та виконання практичних завдань на практичних заняттях та під час дискусій; нарахування балів за виступи, презентації та поточне тестування, диспути, доповіді, проблемні семінари, індивідуальні та командні проекти; рішення задач, моделювання професійних ситуацій, обговорення, мозковий штурм; есе, рецензії, реферати, огляди, виконання та аналіз письмових завдань, екзамен.

Відвідування лекційних та практичних занять для здобувачів освіти є обов'язковим за які нараховуються бали. Дедлайни виконання завдань після кожної теми з дотриманням крайніх термінів. Завдання надані із запізненням без поважних причин оцінюються за меншою кількістю балів. Відпрацювання пропущених завдань є обов'язковим. За

об'єктивних причин (хвороба, мобільність, індивідуальний графік, стажування) навчання може відбуватись у системі дистанційного навчання.

Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни є можливим з урахуванням отриманих програмних результатів навчання, кількості кредитів, аудиторних годин та форм контролю.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Теми							Підс.конт.	Сума
							10	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Презентація	
10	10	10	10	10	10	10	20	100

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Відвідування заняття (пара) — 1; ... 10 пар — до 10 балів

Виконання практичного завдання — 3-5; ... 8 практичних завдань — до 40 балів

Презентація фандрайзингової кампанії — 20 балів;

Самостійна робота – 20 балів;

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю – 90 балів.

Підсумковий контроль - 10 балів.

Всього: 100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчально-методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення (ІКНМЗД). Робоча програма курсу, силабус, програма та навчально-методичні матеріали, конспект лекцій, презентації.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Сутність фандрайзингу, його місце, роль та сфери застосування в сучасному світі.
2. Сутність основних понять фандрайзингу.
3. Суб'єкти фандрайзингової діяльності та їх коротка характеристика.
4. Благодійництво та основні його форми.
5. Сутність та зміст поняття «культивація» донорів.
6. Основні принципи фандрайзингу згідно Декларації етичних принципів в фандрайзингу.
 7. Основні етичні стандарти, що регулюють фандрайзингову діяльність.
 8. Завдання та напрямки фандрайзингової діяльності.
 9. Класифікація донорів.
 10. Мотивація та основні мотиваційні побудження донорів.
 11. Риси професійного фандрайзера та їх характеристика.
 12. Основний цикл роботи з донорами.
 13. Рівні піраміди фандрайзингу та їх зміст.
 14. Правила успішного фандрайзингу.
 15. Помилки фандрайзингу, яких необхідно уникати при проведенні фандрайзингової діяльності.
 16. Етапи становлення благодійності в Україні та їх коротка характеристика.
 17. Досвід та місце фандрайзингу в США.
 18. Коротка характеристика фандрайзингової діяльності в Ірландії, Австралії, Новій Зеландії.
 19. Світовий рейтинг благодійності. Коротка характеристика фандрайзингової діяльності в Великобританії.
 20. Можливості фандрайзингу в мережі Інтернет.
 21. PR технології в фандрайзинговій діяльності.
 22. Нормативно-правові основи фандрайзингу.
 23. Основні положення Закону України «Про благодійність та благодійні організації».
 24. Роль Закону України «Про волонтерство». Його короткий аналіз.
 25. Роль фандрайзингу в діяльності неприбуткових підприємств.
 26. Сутність та коротка характеристика організацій громадянського суспільства.
 27. Види ресурсів, що використовуються у фандрайзинговій діяльності та їх приклади.
 28. Основні джерела фінансування фандрайзингової діяльності, їх характеристика.
 29. Категорії донорів та притаманні їм ресурси.
 30. Волонтери та їх роль у фандрайзингу.
 31. Головні форми фандрайзингової діяльності та їх особливості.
 32. Інструменти фандрайзингу та їх характеристика.
 33. Умови вибору інструментів фандрайзингу.
 34. Фонд та класифікація фондів.
 35. Типи, за якими доцільно здійснювати пошук фондів.
 36. Типи програм, що підтримують фонди. Форми фінансування.
 37. Грант та його типи.
 38. Види грантів.

39. Переваги та недоліки грантів.
40. Основні кроки фокусування зусиль фандрейзера.
41. Інформаційні джерела на пошук грантів.
42. Етапи фандрейзингу та їх складові.
43. Прийоми фандрейзингу: таблиця діапазону пожертв, решітка пожертв, матриця зв'язку.
44. Етапи визначення потреб та проблем.
45. Методи вивчення потреб та їх коротка характеристика.
46. Цільова група, класифікація цільових груп.
47. Мета проекту та основні правила її формулювання.
48. Завдання проекту та критерії їх відповідності меті. Вимоги до завдань проекту.
49. Визначення методів та етапів досягнення мети та завдань проекту.
50. Очікувані результати проекту та формування їх рівнів. Кількісні та якісні показники проекту, необхідність їх застосування.
52. Логічна схема проекту. Робочий план проекту.
53. Інструменти оцінки проекту.
54. Стратегії поліпшення самодостатності неприбуткових організацій.
55. Спонсорський пакет та характеристика його складових.
56. Лист-запит та його структура.
57. Повна типова заявка та її складові частини.
58. Супровідна документація підтримки заявки.
59. Бюджет проекту та основні вимоги до його написання.
60. Основні розділи та статті витрат, які найчастіше вимагаються фондами.
61. Критерії оцінки бюджету. Контроль над його дотриманням.
62. Звітність перед донором та її роль. Види звітів.
63. Подяка донору та мироприємства направлені на подяку.
64. Розвиток проекту після закінчення фінансування. Оцінка результатів проекту.
65. Сутність моніторингу проекту. Моніторинг показників за етапами реалізації проекту.
66. Менеджмент орієнтований на результат.
67. Корпоративний фандрейзинг.
68. Характеристика методики фандрейзингової діяльності із органами державної влади та місцевого самоврядування.
69. Характеристика методики фандрейзингової діяльності із приватними особами.
70. Характеристика методики фандрейзингової діяльності з бізнес-структурами.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Воронянська А. Управління проектами : навч. посіб. Полтава : ПУЕТ, 2010.
2. Комаровський О.В. Фандрейзинг у питаннях, відповідях та цитатах: : навч. посіб. Луганськ, 2007. 54 с.
3. Краплич Р. Методи підвищення фінансової життєздатності недержавних організацій : підручник. Київ : 2004. 76 с.

4. Кращі приклади з практики проекту "Сприяння активній участі громадян у протидії корупції в Україні "Гідна Україна" : посібник. Київ : [Б.в.], 2009. 100 с.
5. Крупник А. Соціальне замовлення – нова технологія розв’язання соціальних проблем в Україні. Соц. політика і соц. робота, 2000.
6. Кулініч.О. – Харків : Регіон. центр міжнар. проектів і програм, 2013. 78 с.
7. Куц С. Фандрайзинг АВС: посібник для початківців. Київ : Центр філантропії, 2008. 92 с.
8. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів : Дод. до журн. "Практ. психолог. та соц. робота". Київ : Наук. світ, 2001. 49 с.
9. Фандрайзинг : навч. посіб. Центральнoукр. регіо нал. навч. центр. Партнерство громад фундація «Україна США» (USAID), 2003.
10. Фандрайзинг. Центральнoукраїнський регіональний навчальний центр : Партнерство громад фундація «Україна США» (USAID), 2003. 95 с.
11. Чернявська О., Соколова А. Фандрайзинг : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Алерта, 2015. 272 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

12. [http:// www.assif.it/](http://www.assif.it/).
13. [http:// www.assif.it/](http://www.assif.it/).
14. <http://www.ednist.com/?p=1355>.
15. <http://www.fundraisers.fr/>.
16. <http://www.fundraising.at/>.
17. <http://www.fundraising.org.pl/>.
18. <http://www.fundraisingverband.de/>.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Бенефіціар (набувач благодійної допомоги) – фізична особа, неприбуткова організація або територіальна громада, що одержує допомогу від благо дійних організацій та інших благодійників для задоволення цілей, на досягнення яких спрямований проект.

Благодійна діяльність – добровільна особиста та/або майнова допомога, що не передбачає сплати будь-якої винагороди або компенсації благодійнику від імені або за дорученням бенефіціара.

Благодійний грант – допомога у формі коштів чи інших валютних цінностей, яка має бути використана бенефіціаром протягом строку, визначеного благодійником.

Благодійник – дієздатна фізична особа або юридична особа приватного права, яка добровільно здійснює один чи кілька видів благодійної діяльності;

Благодійницький фандрайзинг – діяльність по забезпеченню як фінансових, так і інших матеріальних засобів, необхідних для реалізації некомерційних проектів через одержання разової підтримки від спеціальних благодійних фундацій, бізнесових структур, окремих фізичних осіб.

Благодійність – добровільна безкорислива пожертва фізичних та юридичних осіб у поданні набувачам матеріальної, фінансової, організаційної та іншої благодійної допомоги; специфічними формами благодійництва є меценатство, спонсорство і волонтерська діяльність.

Благодійною пожертвою визнається безоплатна передача бенефіціарам у власність речей, грошей, іншого майна, майнових прав благодійником для досягнення цілей благодійної діяльності, визначених правочином благодійника.

Волонтер – особа, що за власним бажанням, цілком безоплатно добро вільно бере участь у благодійній діяльності.

Волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги.

Грант – це ресурси (кошти, послуги, технічне забезпечення), які надаються шукачеві на безповоротній основі. В поняття грант входить також цільова субсидія, яка надається на конкурсній основі для реалізації заявленого проекту в тій чи іншій сфері діяльності. **Гранти в натуральній формі** – благодійна допомога, яка надається не прибутковим організаціям у вигляді матеріальних цінностей, а не грошових коштів.

Гранти з частковим фінансуванням – благодійна допомога, яка перед бачає обов'язкове залучення додаткових джерел фінансування (інші донорські організації або власні кошти неприбуткової організації).

Гранти загальної підтримки – благодійна допомога, яка надається не прибутковим організаціям на підтримку їх основної діяльності, забезпечення стабільності і розвитку. **Гранти на програми або проекти** – благодійна допомога, яка надається для реалізації конкретного проекту або програми.

Грантовий фандрайзинг – це система заходів з пошуку фінансових засобів, необхідних для реалізації некомерційних проектів через одержання цільового фінансування в рамках установлених конкурсних програм.

Грантодавець – приватна особа або організація, що розглядає заявку на грант та надає їх. **Громадська організація** є видом суспільної самоорганізації (громадян та/або юридичних осіб), що створюється з метою реалізації суспільних інтересів у визначеній статуті сфері, галузі чи секторі діяльності, а також задоволення і захисту законних спільних інтересів своїх членів. Громадські організації є неприбутковими.

Державні донори – державні установи, які отримують кошти з бюджету своєї держави. Наприклад, Агентство по міжнародному розвитку США (USAID); Інформаційне Агентство США (USIA), Національний інститут здоров'я США та інші. Це найбільш бюрократичні і вимогливі донори. Донори (об'єкти фандрайзингу) – це міжнародні організації, державні установи, комерційні структури, громадські некомерційні організації (релігійні, наукові тощо), приватні благодійні фонди або приватні особи, що надають громадянам та неприбутковим організаціям на некомерційній безповоротній основі необхідні додаткові ресурси різного виду, на цілі, які спрямовані в цілому на благо усього суспільства.

Завдання проекту – це засоби поліпшення описаної у постановці проблеми ситуації. Завдання повинні бути максимально конкретизованими, реалістичними та досяжними. **Заявка** (син. аплікація, application – англ., bewerbung – нем.) – письмове звернення до грантодавчої організації, фонду з проханням про виділення гранту (комерційна фірма складає аналог – бізнес-план).

Заявник (applicants – англ.) (претендент, аплікант, шукач) – це особа, ініційована група або організація, які шукають певні ресурси для здійснення діяльності, реалізації проекту шляхом звернення (подачі пропозицій на фінансування) до донорської

організації. **Звернення, клопотання, прохання** – це найвідповідальніший етап фандрайзингової діяльності і є безпосереднім проханням допомоги у донора.

Ендавмент (endowment) – сума коштів або вартість іншого майна, призначених для інвестування або капіталізації на визначений термін, та пасивні доходи від такого інвестування або капіталізації, призначені для використання у благодійній діяльності в порядку, визначеному благодійниками або уповноваженими ними особами.

Капітальні гранти – благодійна допомога, яка надається на капітальні витрати неприбуткової організації (придбання нерухомості, ремонт, придбання необхідного обладнання).

Контрибутор – особа, яка здійснює контрибуцію (див.: «донор»).

Контрибуція – благодійний внесок або пожертва, яка не носить цільового характеру, надана юридичною або фізичною особою-контрибутором у грошовій або натуральній формах.

Корпоративні гранти – благодійна допомога, яка надається неприбутковим організаціям підприємницькими структурами; або гранти, що передбачають співфінансування проекту з боку бізнесу.

Краудсорсинг – делегування конкретних функцій невизначеному колу осіб. Вирішення суспільно значущих проблем здійснюється за допомогою участі великої кількості добровольців, які частіше координують свої дії засобами інформаційних технологій. **Краудфандинг** – це колективна співпраця людей, які добровільно об'єднують свої кошти або інші ресурси разом, як правило через Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій.

Культивація – планування екстенсивної програми залучення та мотивування потенційних донорів до організації з метою отримання від них допомоги.

Лист-запит – це міні-заявка, як правило, на 2–3 сторінках, де викладено інформацію про необхідну суму коштів; організацію, включаючи історію, поточні та виконані проекти, структуру; короткий опис проекту, який повинен бути профінансований; бюджет організації та бюджет проекту; копія реєстраційного документу організації-заявниці. **Менеджмент орієнтований на результат** (Result Oriented Management) – це стиль управління, що націлений на досягнення максимальних результатів, на підставі чітких конкретних домовленостей, які підлягають вимірюванню, зроблених заздалегідь.

Мета проекту – це: детально відпрацьоване, узгоджене, лаконічне формулювання бачення майбутнього; коротке визначення того, який позитивний результат буде отримано від реалізації проекту.

Меценатською діяльністю визнається добровільне надання благодійниками коштів, іншого майна та майнових прав, спільно чи індивідуально, для захисту, збереження, придбання, відновлення, дослідження або вдосконалення творів чи інших предметів, що становлять історичну, культурну або іншу суспільну цінність, визначену законодавством України, за умови забезпечення публічного доступу до таких творів чи інших предметів. **Моніторинг** – це постійний контроль за виконанням проекту та інструмент оцінювання ефективності реалізації проекту.

«Напівприватні» донори – громадські організації, які отримують кошти від державних донорів і здійснюють їх розподіл між організаціями-заявницями. Наприклад,

IREX–\$5 міжнародна Рада наукових досліджень та обмінів, Фонд «Євразія» та інші. Сюди ж можна віднести і міжнародні організації, подібні Всесвітньому банку.

Некомерційна (неприбуткова) організація – організація, що не має за основну мету своєї діяльності отримання прибутку і не розподіляє отриманий прибуток між учасниками.

Некомерційний (неприбутковий) проект – комплекс запланованих за ходів, об'єднаних спільними завданнями, які мають за мету досягнення соціально значимого ефекту, а не отримання прибутку.

Очікувані результати проекту – це опис очікуваних змін в суспільстві (цільовій групі), в навколишньому середовищі або конкретній ситуації, які відбудуться в результаті реалізації проекту.

Перспективні гранти – благодійна допомога, яка надається неприбутковій організації в розмірі, що дорівнює статутному фонду організації, але виплачується по частинах (частка виплати дорівнює сумі прибутків які отримала б організація за рік, якщо б статутний внесок був зроблений одноразово).

Повна заявка – це основний документ, в якому повноцінно та різнобічного розкривається суть, актуальність проекту, опис заявника, мета та завдання проекту, методи їх досягнення, відповідальна особа, очікувані результати, бюджет проекту, обґрунтування його реалізації тощо.

Посередницькі гранти – благодійна допомога, яка надається спонсором для проведення соціально-орієнтованої політики від його імені.

Початкові гранти – благодійна допомога, яка надається неприбутковим організаціям на початковому етапі їх розвитку з метою забезпечення їх стабільності та розвитку; або гранти на створення нових організацій (нових напрямків у рамках діючої організації). **Приватні донори** – це приватні особи, приватні фонди та комерційні організації, які надають кошти у вигляді пожертвувань. Як правило, вимоги до оформлення заявки та звітності у приватних донорів менш жорсткі.

PR (public relations) – зв'язки з громадськістю – це вміння співробітників громадської організації будувати потрібні відносини з потрібними людьми і групами осіб.

Програма – оголошення фондами (донорами) конкурсу з фінансової підтримки соціально значущих або суспільних проектів на підставі заявки.

Проект – відносно незалежна, чітко визначена частина загальної програми, яка включає сукупність процесів, виконання яких сприяє вирішенню завдань по досягненню мети проекту при залученій обмеженій кількості ресурсів.

Пропозиція – детальне письмове звернення до донора, яке містить повну інформацію про ідею проекту з проханням про ресурсну підтримку (фінансову, технічну, матеріальну тощо).

Ресурси – це засіб для втілення мети, весь обсяг засобів (фінансових, людських, інформаційних, законодавчих, технічних, технологічних, матеріальних тощо) необхідний організації для виконання своїх повноважень та є джерелом покриття витрат і створенням сприятливих умов, необхідних для здійснення діяльності.

Спонсор – юридична або фізична особа, яка надає на добровільній без прибуткової основі матеріальну підтримку благодійної діяльності з метою популяризації виключно свого імені, торгової марки тощо.

Спонсорство – добровільна матеріальна, фінансова, організаційна та інша підтримка фізичними та юридичними особами набувачів благодійної допомоги з метою популяризації виключно свого імені (найменування), свого знака для товарів і послуг.

Стимулюючі гранти – благодійна допомога, яка становить певний відсоток від необхідної неприбуткової організації суми з метою її стимулювання до подальшого звернення до донорів; або кошти, що надаються для проведення кампаній по збиранню коштів для неприбуткової організації.

Фандрайзинг – це професійна діяльність щодо мобілізації фінансових та інших ресурсів з різноманітних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проєктів, яка вимагає спеціальних знань та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора. Філантроп – особа, яка займається доброчинністю.

Філантропія – доброчинність, добровільна безкорислива допомога та покровительство нужденним.

Фонд – це недержавна некомерційна організація, яка володіє первинним капіталом (або вкладом), нею керують опікуни і директори, вона надає підтримку або допомогу в благодійній, освітній, культурній, релігійній та інших видах діяльності, що приносить користь громадськості, та фінансує в першу чергу інші некомерційні організації. Форми благодійності – меценатство і спонсорство.

Цільові гранти – благодійна допомога, яка надається неприбуткової організації цільовим чином для здійснення конкретної діяльності.

Навчальне видання

ФАНДЗРАЙЗИНГ В ТУРИЗМІ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузь знань 24 «Сфера обслуговування» спеціальність 242 «Туризм і рекреація»
освітньо-професійна програма «Туризмознавство»

Укладачі:

Аніщенко Алла Петрівна,

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу ХДАК

Яріко Мирослава Олексіївна,

кандидат культурології, старший викладач кафедри туристичного бізнесу ХДАК

Друкується в авторській редакції

План 2023

Підписано до друку 25.01.2023 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 0,5. Обл.-вид. 1,0. Тираж 100 Зам. №
ХДАК, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК